

УДК 316.346.2:159:331.101:355.01(477)

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V55\(2026\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V55(2026)-17)

Замкова І.В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри продовольчого та речового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), м. Одеса, Україна

ORCID: 0000-0001-5172-3821

e-mail: iryna_zamkova@meta.ua

Сіренко Н.М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0003-1660-1073

e-mail: sirenko@mnau.edu.ua

Вільховецька А.О., курсант, Військова академія (м. Одеса), м. Одеса, Україна

ORCID: 0009-0002-4792-2590

e-mail: vilhovetskaya.alina@icloud.com

Сологуб Л.О., здобувач вищої освіти, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0009-0009-2988-1132

e-mail: lubovsviatokum@gmail.com

Гендерна реконфігурація ментального навантаження українських жінок в умовах повномасштабної війни

Анотація. У статті досліджено феномен гендерної реконфігурації ментального навантаження українських жінок в умовах повномасштабної війни, зокрема у контексті поєднання професійної діяльності та емоційного менеджменту родини. Актуальність теми зумовлена глибокими соціально-економічними трансформаціями, спричиненими війною, які призвели до суттєвого перерозподілу гендерних ролей у суспільстві.

У результаті дослідження встановлено, що під час російсько-української війни українські жінки виконують розширений спектр соціальних ролей, поєднуючи професійну діяльність із функціями організації домашнього господарства, догляду за дітьми та літніми родичами, а також забезпечення психологічної стабілізації родини. Виявлено, що ментальне навантаження жінок має тенденцію до зростання через необхідність постійного прийняття рішень в умовах небезпеки, управління кризовими ситуаціями та підтримання соціальних зв'язків. Доведено, що поєднання професійної діяльності та емоційної праці спричиняє рольовий конфлікт, емоційне виснаження та підвищений ризик професійного вигорання.

У висновках підкреслено, що війна стала каталізатором трансформації гендерних ролей та посилення соціальної активності українських жінок, однак це не супроводжується зменшенням їхнього ментального навантаження. Наголошено на необхідності розробки державних і соціальних механізмів підтримки жінок, спрямованих на зниження психологічного навантаження та забезпечення балансу між професійним і сімейним життям.

Ключові слова: ментальне навантаження; гендерні ролі; українські жінки; повномасштабна війна; емоційний менеджмент родини; професійна діяльність; соціальна трансформація.

Zamkova Iryna, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Food and Material Supply, Military Academy (Odesa), Odesa, Ukraine

Sirenko Natalia, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine

Vilkhovetska Alina, Cadet, Military Academy (Odesa), Odesa, Ukraine

Sologub Lyubov, Higher Education Applicant, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine

¹Стаття надійшла до редакції: 20.03.2026

Received: 20 March 2026

Gender Reconfiguration of the Mental Load of Ukrainian Women in the Conditions of Full-Scale War

Abstract. Introduction. The full-scale war in Ukraine has led to substantial changes in social structures, particularly in the distribution of gender roles and responsibilities. Women increasingly assume multiple roles, combining employment with household management, caregiving, and emotional support functions within the family. These conditions intensify the phenomenon of mental load, making it more complex and multidimensional.

Purpose. The purpose of this study is to analyze the transformation of the mental load of Ukrainian women during wartime and to identify the specific features of combining professional responsibilities with emotional management within the family. The study also aims to determine the socio-psychological consequences of this increased burden.

Results. The findings indicate that Ukrainian women perform an expanded range of social roles under wartime conditions, acting simultaneously as professionals, caregivers, household managers, and emotional coordinators of family life. The mental load significantly increases due to constant decision-making under uncertainty, crisis management, and the need to maintain social and emotional stability within the family. It has been established that the combination of professional activity and emotional labor leads to role conflict, chronic fatigue, and a higher risk of emotional burnout. Additionally, the study highlights that the redistribution of gender roles is asymmetrical, as the expansion of women's professional roles is not accompanied by a proportional reduction in domestic responsibilities.

Conclusions. The study concludes that the full-scale war has become a catalyst for the transformation of gender roles and the strengthening of women's social participation in Ukraine. However, this transformation is associated with a significant increase in mental load and psychological pressure. The lack of institutional support mechanisms exacerbates the imbalance between professional and family responsibilities. Therefore, there is a critical need to develop effective social and state policies aimed at reducing women's mental burden, supporting their psychological well-being, and ensuring a sustainable work-life balance in wartime conditions.

Keywords: mental load; gender roles; Ukrainian women; full-scale war; emotional management of the family; professional activity; social transformation.

JEL Classification: J16, J22, D13, I31, H55

Постановка проблеми. Повномасштабна війна в Україні, що розпочалася у 2022 році, спричинила масштабні соціально-економічні та демографічні трансформації, які суттєво змінили структуру соціальних ролей у суспільстві. Особливо відчутними ці зміни стали у сфері гендерного розподілу праці та відповідальності, де жінки дедалі частіше поєднують професійну діяльність із виконанням функцій емоційної, організаційної та соціальної підтримки родини. В умовах мобілізації значної частини чоловічого населення, вимушеної міграції, руйнування соціальної інфраструктури та постійних безпекових загроз, жінки стають основними менеджерами сімейного життя, відповідальними не лише за добробут свого домогосподарства, а й за підтримання психологічної стабільності всієї родини.

У сучасній соціології та гендерних дослідженнях дедалі частіше використовується поняття «ментального навантаження» (mental load) – когнітивного та емоційного ресурсу, необхідного для організації повсякденного життя родини, планування домашніх справ, догляду за дітьми та підтримання емоційного благополуччя членів сім'ї. Дослідження показують, що саме жінки значно частіше беруть на себе відповідальність за організацію домашнього життя та емоційне управління родинними процесами, що створює додатковий рівень психологічного навантаження, який часто залишається невидимим у традиційних економічних показниках праці.

В умовах російсько-української війни цей феномен набуває нових характеристик. Жінки змушені виконувати роль не лише організаторів домашнього господарства, а й кризових менеджерів, які координують безпекові заходи родини, підтримують соціальні зв'язки, здійснюють догляд за дітьми та

літніми родичами, водночас, продовжуючи працювати та брати участь у громадському житті та волонтерській діяльності. За даними міжнародних гуманітарних досліджень, саме українські жінки значною мірою забезпечують функціонування локальних громад, організовують гуманітарну допомогу та доглядають за членами сім'ї, які потребують підтримки.

Таким чином, актуальність дослідження полягає у необхідності наукового осмислення трансформації ментального навантаження українських жінок у період російсько-української війни, зокрема у контексті поєднання професійної діяльності, родинних обов'язків та емоційного менеджменту сім'ї.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній соціології, психології та гендерних студіях важливе місце посідає дослідження феномену ментального навантаження жінок. У міжнародній науковій літературі цей феномен активно досліджується у контексті гендерного розподілу праці та поєднання професійної й сімейної ролей жінки.

Зокрема, у дослідженні J. Dean, S. Churchill та L. Ruppner (2021), опублікованому в журналі *Community, Work & Family*, ментальне навантаження визначається як поєднання когнітивної та емоційної праці, що полягає у постійному плануванні, координації та контролі сімейних процесів. Дослідники наголошують, що ця форма праці є «невидимою», оскільки відбувається внутрішньо, але водночас породжує значний обсяг неоплачуваної роботи та фізіологічного навантаження [1, с. 13-29].

Подібної позиції дотримуються F. Varigozzi, P. Biroli, C. Monfardini та ін. (2025), які у своїй роботі пропонують методологію вимірювання ментального

навантаження у домогосподарствах. Автори доводять, що жінки значно частіше беруть на себе організаційну відповідальність за сімейні процеси, що призводить до більш високого рівня емоційної втоми та до перенесення сімейних проблем у професійну сферу [2].

Теоретичні основи дослідження емоційної праці були закладені ще у працях А. Hochschild, яка визначила поняття *emotional labor* як управління власними та чужими емоціями з метою досягнення соціально очікуваного результату. Цей підхід став основою для сучасних досліджень ролі жінок як «емоційних менеджерів» сім'ї, які підтримують психологічну стабільність родини [3].

Сучасні дослідження також підкреслюють, що ментальне навантаження має безперервний і безмежний характер, оскільки пов'язане з постійною відповідальністю за турботу про членів сім'ї та організацію повсякденного життя. У роботах Delaney С. та співавторів зазначається, що цей вид праці не має чітких часових або просторових меж і може переноситися у професійну діяльність, знижуючи продуктивність праці жінок [4].

Другий важливий напрям наукових досліджень стосується професійної реалізації жінок під час воєнних конфліктів. У статті Y. Mieriemova (2025), опублікованій у *International Feminist Journal of Politics*, досліджується досвід українських жінок у військових структурах та їхня роль у трансформації гендерних відносин у воєнний період. Авторка доводить, що участь жінок у військових і цивільних структурах під час війни сприяє переосмисленню традиційних гендерних ролей і формує нові моделі соціальної участі жінок [5, с. 105-124].

Подібні висновки містяться і у дослідженні М. Phillips та Tamara Martsenyuk (2023), опублікованому у журналі *Women's Studies International Forum*. Автори підкреслюють, що під час війни жінки виступають не лише як жертви конфлікту, а й як активні учасники соціального спротиву, беручи участь у військовій службі, волонтерських рухах та гуманітарній діяльності [6].

У соціологічному дослідженні Олени Стрельник здійснено аналіз змін суспільних уявлень про гендерні ролі в Україні під впливом війни. Результати показують, що традиційна модель, у якій чоловіки розглядаються як «захисники», а жінки — як ті, кого необхідно захищати, поступово трансформується, оскільки жінки дедалі активніше залучаються до професійної та громадської діяльності [7, с. 197-219].

Окремий напрям досліджень стосується емоційного менеджменту родини жінками під час активних бойових дій. У сучасних психологічних дослідженнях наголошується, що жінки часто виконують функцію посередників у сімейних комунікаціях, забезпечують емоційну підтримку свого чоловіка, дітей та літніх родичів і координують повсякденне життя родини в умовах кризи. Ця форма

емоційної праці стає особливо значущою у період воєнних конфліктів, коли зростає рівень тривожності та психологічного стресу в суспільстві.

Українські дослідники Т. Марценюк, С. Квят [8], О. Кись [9], у своїх працях підкреслюють, що війна спричиняє суттєве зростання соціальної відповідальності жінок, які одночасно виконують економічні, соціальні та емоційні функції у родині.

Українські та міжнародні дослідження також свідчать про те, що війна сприяє трансформації гендерних ролей у сфері зайнятості. Через дефіцит робочої сили жінки дедалі частіше залучаються до професій, які раніше вважалися «чоловічими», зокрема у промисловості, транспорті та будівництві.

Водночас дослідники наголошують, що розширення економічної ролі жінок не супроводжується пропорційним перерозподілом домашніх обов'язків. Це призводить до феномену подвійного або навіть потрійного навантаження, коли жінка одночасно виконує функції працівника у своїй професійній діяльності, організатора сімейного життя та емоційного посередника між членами родини.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених гендерним аспектам війни, проблема ментального навантаження українських жінок у контексті поєднання професійної діяльності та емоційного менеджменту родини залишається недостатньо вивченою. Більшість досліджень фокусуються на економічних або демографічних аспектах війни, тоді як психологічні та когнітивні аспекти організації сімейного життя в умовах постійної небезпеки залишаються поза межами комплексного аналізу.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної статті є дослідження трансформації ментального навантаження українських жінок у період повномасштабної російсько-української війни та визначення особливостей поєднання їх професійної діяльності з функціями емоційного менеджменту родини.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз теоретичних підходів до розуміння феномену ментального навантаження у сучасних гендерних дослідженнях.
2. Визначити основні чинники трансформації соціальних ролей жінок у період війни.
3. Дослідити взаємозв'язок між професійною діяльністю жінок та виконанням ними функцій емоційного менеджменту родини.
4. Окреслити соціально-психологічні наслідки зростання ментального навантаження жінок у воєнний період.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війна росії проти України суттєво змінила структуру соціальних ролей у сучасному українському суспільстві. Масова мобілізація чоловіків до лав Збройних Сил України, вимушена міграція значної

частини населення, руйнування економічної та соціальної інфраструктури створили умови, за яких жінки дедалі частіше стають центральними фігурами у функціонуванні домогосподарств. Однією з ключових характеристик цього процесу є розширення спектра соціальних ролей жінки та збільшення, таким чином, її ментального навантаження.

За даними міжнародних організацій та соціологічних досліджень, саме українські жінки значною мірою несуть основний тягар соціальних, економічних та емоційних наслідків війни. За оцінками UN Women, станом на 01.01.2025 року близько 6,7 млн українських жінок потребували гуманітарної допомоги, що включало:

- доступ до соціальних послуг,
- доступ до медичної допомоги,
- психологічна підтримка,
- доступ до фінансових ресурсів.

Водночас, приблизно 1,8–1,9 млн жінок стали внутрішньо переміщеними особами, змушеними залишити свої домівки через активні бойові дії, постійні артилерійські обстріли та атаки frv-дронів, окупацію [10].

Крім того, за даними міжнародних моніторингових місій, від початку повномасштабного вторгнення понад 5,0 тис. жінок та дівчат загинули, а близько 14 тисяч отримали поранення. Реальна кількість жертв є значно більшою через складність збору інформації на окупованих територіях [11].

Якщо до війни традиційна модель сім'ї передбачала певний розподіл соціальної відповідальності та ментального навантаження між чоловіком і жінкою, то у воєнний період жінка часто виконує одразу кілька ролей: працівника на роботі, фінансового менеджера своєї родини, організатора домашнього господарства, психологічної підтримки дітей і родичів, а також активного учасника громадської та/або волонтерської діяльності.

Соціально-економічні наслідки війни суттєво вплинули на становище жінок на ринку праці. Незважаючи на значний внесок українських жінок у функціонування національної економіки під час війни, вони часто стикаються з гендерними стереотипами, які обмежують їх професійне зростання та кар'єрний розвиток. Це проявляється у нерівному доступі до керівних посад, нижчому рівні оплати праці порівняно з чоловіками та недостатній представленості жінок у процесах прийняття управлінських рішень.

У 2023 році жінки становили близько 72,5 % усіх зареєстрованих безробітних в Україні, що свідчить про значну гендерну диспропорцію у сфері зайнятості. Ситуація була особливо складною для внутрішньо переміщених осіб: у 2024 році лише 48 % переміщених жінок мали роботу, тоді як серед чоловіків цей показник становив 71 % [12].

Однією з найважливіших проблем стала зміна структури зайнятості жінок. Через мобілізацію значної кількості чоловіків та скорочення трудових ресурсів

жінки дедалі частіше займають робочі місця у сферах, які раніше традиційно вважалися «чоловічими». Йдеться, зокрема, про промисловість, транспорт, енергетику, логістику та інші галузі економіки. Така тенденція сприяє розширенню професійних можливостей жінок, проте, водночас, створює додаткові виклики, пов'язані з адаптацією до нових професійних ролей і підвищеними вимогами до кваліфікації.

Війна також призвела до зростання гендерної нерівності в оплаті праці. За даними міжнародних аналітичних звітів, у 2023 році середній дохід українських жінок був на 41,4 % нижчим, ніж у чоловіків, що майже вдвічі перевищує показник гендерного розриву, зафіксований до початку повномасштабної війни [13].

Іншою важливою проблемою є поєднання професійної діяльності з сімейними обов'язками. У багатьох випадках українські жінки змушені одночасно виконувати роль працівника, матері, організатора домашнього господарства та психологічної підтримки родини. Умови війни значно ускладнюють виконання цих функцій, оскільки перебої у роботі дитячих садків та шкіл через повітряні тривоги і нищення енергетичної інфраструктури України, а також недостатня соціальна підтримка з боку державних інституцій змушують жінок витратити більше часу на догляд за дітьми. Згідно з дослідженнями міжнародних організацій, у 2024 році українські жінки витрачали в середньому близько 56 годин на тиждень на догляд за дітьми, тоді як до війни цей показник становив приблизно 49 годин [13].

Війна також спричинила різке зростання випадків гендерно зумовленого насильства. За оцінками міжнародних організацій, кількість випадків домашнього та гендерного насильства зросла приблизно на 36 % після 2022 року, що пов'язано з психологічним стресом, економічною нестабільністю та вимушеним переміщенням населення [12].

Суттєвою проблемою є також психологічний тиск, пов'язаний із воєнними реаліями. Переживання за рідних та близьких, які перебувають в зоні ведення активних бойових дій; постійні повітряні тривоги; недосипання через небезпеку обстрілів; тривога за безпеку дітей протягом робочого дня; невизначеність щодо майбутнього, створюють умови хронічного стресу. У таких умовах підтримання високого рівня професійної продуктивності стає складним завданням, що може призводити до емоційного виснаження та професійного вигорання.

Особливої уваги потребує феномен емоційного менеджменту родини, який полягає у здатності підтримувати психологічну стабільність сім'ї в умовах тривалої кризи. Жінки часто виконують функцію посередника між членами родини, допомагають дітям адаптуватися до стресових умов війни, підтримують комунікацію з чоловіками та іншими

членами родини, які перебувають в зоні ведення активних бойових дій, а також організують повсякденне життя сім'ї в умовах постійної небезпеки.

Ситуація ускладнюється тим, що війна створює додаткові психологічні ризики для населення. Дослідження психічного здоров'я під час війни демонструють значне зростання рівня тривожності, емоційного виснаження та психологічного стресу серед населення України [6].

Поєднання професійної діяльності з виконанням функцій емоційного менеджменту призводить до явища рольового конфлікту, коли вимоги різних соціальних ролей вступають у суперечність одна з одною. Жінки змушені розподіляти обмежені часові та емоційні ресурси між роботою, родиною та громадською діяльністю, що часто спричиняє хронічну втому та психологічне вигорання.

Разом із тим слід зазначити, що війна також стала потужним каталізатором соціальної активності жінок. Багато з них активно беруть участь у волонтерських ініціативах, громадських активностях, гуманітарних проектах та процесах відновлення місцевих громад. Така діяльність сприяє формуванню нових моделей соціальної участі та посиленню ролі жінок у суспільному житті.

Водночас війна також сприяє трансформації суспільних уявлень про гендерні ролі. Жінки дедалі активніше беруть участь у професіях, які раніше були переважно чоловічими, що сприяє поступовій зміні гендерних стереотипів та розширенню можливостей для професійної самореалізації. Значно зросла участь українських жінок у секторі безпеки та оборони. Станом на 01.01.2026 року у Збройних Силах України служило майже 75 тис. жінок, з яких понад 55 тис. є військовослужбовцями [12].

Таким чином, можна говорити про гендерну реконфігурацію ментального навантаження українських жінок, яка полягає не лише у зростанні кількості обов'язків, а й у зміні характеру їх соціальної відповідальності. У сучасних воєнних реаліях України жінка виступає не лише виконавцем професійних і домашніх функцій, а й ключовим координатором соціального життя родини.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Результати проведеного дослідження свідчать, що повномасштабна війна суттєво трансформувала структуру соціальних ролей у сучасному українському суспільстві, що особливо проявляється у зміні характеру ментального навантаження жінок. Унаслідок мобілізації значної частини чоловічого населення та руйнування соціальної інфраструктури жінки дедалі частіше виконують функції економічного, організаційного та емоційного менеджменту родини.

Зростання ментального навантаження пов'язане з поєднанням професійної діяльності, домашніх обов'язків та функцій психологічної підтримки членів сім'ї, що створює ризик хронічного емоційного виснаження та рольового конфлікту. Водночас війна сприяє поступовій трансформації традиційних гендерних ролей, розширюючи можливості для професійної та соціальної самореалізації жінок.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на емпіричне вивчення рівня ментального навантаження українських жінок різних соціально-демографічних груп, а також на розробку соціальних і психологічних механізмів підтримки жінок, які поєднують професійну діяльність із виконанням функцій емоційного менеджменту родини.

Література:

1. Dean L., Churchill B., Ruppner, L. The mental load: building a deeper theoretical understanding of how cognitive and emotional labor overload women and mothers. *Community, Work & Family*, 2022. 25(1), 13–29. URL: <https://doi.org/10.1080/13668803.2021.2002813>
2. Barigozzia F., Birolia P., Monfardinia C., Montinaria N., Pisanellia E., Vitellozzia S. Beyond Time: Unveiling the Invisible Burden of Mental Load. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2505.11426>.
3. Hochschild A. *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press. 1983.
4. Delaney C., Bobek A., Clavero S. «It was too much for me»: mental load, mothers, and working from home during the COVID-19 pandemic. *Front Psychol.* 2023 Oct 30;14:1208099. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1208099. PMID: 37965663; PMCID: PMC10642287.
5. Mieriemova, Y. How Ukrainian servicewomen's stories of war matter. *International Feminist Journal of Politics*, 2025. 27(1), pp. 105–124. URL: <https://doi.org/10.1080/14616742.2025.2458569>
6. Phillips S. D., Martsenyuk T. Women's agency and resistance in Russia's war on Ukraine: From victim of the war to prominent force. *Women's Studies International Forum*. Volume 98, 2023, 102731, ISSN 0277-5395. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277539523000584?utm_source=chatgpt.com
<https://doi.org/10.1016/j.wsif.2023.102731>.
7. Стрельник О. Чи відбувається консервативний гендерний поворот в охопленому війною суспільстві? Українське суспільство в умовах війни: 2024 рік. Інститут соціології НАН України. С. 197-219.
8. Квят С.В., Марценюк Т. О. Доступ жінок до військової освіти в контексті державної політики забезпечення гендерної рівності. 2025. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=NiV2UqMAAAAJ&sortby=pubdate&citation_for_view=NiV2UqMAAAAJ:cNe27ouKFcQC.
9. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні. *Незалежний культурологічний часопис*. Ї, 2003. № 27. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.htm>.

10. Serdyuk A. Three years of full-scale war in Ukraine roll back decades of progress for women's rights, safety and economic opportunities. Press Release. URL: https://ukraine.un.org/en/289777-three-years-full-scale-war-ukraine-roll-back-decades-progress-women%E2%80%99s-rights-safety-and?utm_source.
11. Нова оцінка ООН Жінки та партнерів: скорочення міжнародної допомоги послаблює жіночі організації та їхню спроможність надавати життєво важливі послуги. URL: <https://ukraine.unwomen.org/uk/stories/novyny/2026/02/povnomasshtabne-vtorhnennya-rosiyi-ataky-na-enerhetyku-ta-skorochennya-finansuvannya-zhinky-y-divchata-v-ukrayini-stykayutsya-z-potriynymy-vyklykamy>.
12. Shostal O. UN Report: Millions of Women in Ukraine Need Humanitarian Assistance. URL: https://112.ua/en/dopovid-oon-miljoni-zinok-v-ukraini-potrebuut-gumanitarnoi-dopomogi-55340?utm_source=chatgpt.com.
13. Ukraine: Three years of war reverses progress for women and girls. URL: <https://news.un.org/en/story/2025/02/1160291>.

References:

1. Dean, L., Churchill, B., & Ruppner, L. (2022). The mental load: Building a deeper theoretical understanding of how cognitive and emotional labor overload women and mothers. *Community, Work & Family*, 25(1), 13–29. <https://doi.org/10.1080/13668803.2021.2002813>.
2. Barigozzi, F., Biroli, P., Monfardini, C., Montinari, N., Pisanelli, E., & Vitellozzi, S. (2025). Beyond time: Unveiling the invisible burden of mental load. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2505.11426>.
3. Hochschild, A. R. (1983). *The managed heart: Commercialization of human feeling*. University of California Press.
4. Delaney, C., Bobek, A., & Clavero, S. (2023). "It was too much for me": Mental load, mothers, and working from home during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*, 14, 1208099. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1208099>.
5. Mieriemova, Y. (2025). How Ukrainian servicewomen's stories of war matter. *International Feminist Journal of Politics*, 27(1), 105–124. <https://doi.org/10.1080/14616742.2025.2458569>.
6. Phillips, S. D., & Martsenyuk, T. (2023). Women's agency and resistance in Russia's war on Ukraine: From victim of the war to prominent force. *Women's Studies International Forum*, 98, 102731. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2023.102731>.
7. Strelnyk, O. (2024). Chy vidbuvaietsia konservatyvnyi hendernyi povорот v okhopenomu viinoiu suspilstvi? [Is a conservative gender turn taking place in a war-torn society?]. In *Ukrainske suspilstvo v umovakh viiny: 2024 rik* (pp. 197–219). Instytut sotsiologii NAN Ukrainy. (in Ukrainian).
8. Kviat, S. V., & Martsenyuk, T. O. (2025). Dostup zhinok do viiskovoi osvity v konteksti derzhavnoi polityky zabezpechennia hendernoї rivnosti. [Women's access to military education in the context of state policy to ensure gender equality] https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=NiV2UqMAAAAJ&sortBy=pubdate&citation_for_view=NiV2UqMAAAAJ:cNe27ouKFcQC (in Ukrainian).
9. Kis, O. (2003). Modeli konstruiuvannya gendernoi identychnosti zhinky v suchasni Ukraini [Models of constructing women's gender identity in modern Ukraine]. *Nezaleznyi kulturolohichni chasopys "Yi"*, (27). <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.htm> (in Ukrainian).
10. Serdyuk, A. (2025). Three years of full-scale war in Ukraine roll back decades of progress for women's rights, safety and economic opportunities. *UN Press Release*. <https://ukraine.un.org/en/289777-three-years-full-scale-war-ukraine-roll-back-decades-progress-women%E2%80%99s-rights-safety-and>.
11. UN Women (2026). Nova otsinka OON Zhinky ta partneriv: Skorochennia mizhnarodnoi dopomohy poslabliue zhinochi orhanizatsii ta yikhniu spromozhnist nadavaty zhyttievo vazhlyvi posluhy. <https://ukraine.unwomen.org/uk/stories/novyny/2026/02/povnomasshtabne-vtorhnennya-rosiyi-ataky-na-enerhetyku-ta-skorochennya-finansuvannya-zhinky-y-divchata-v-ukrayini-stykayutsya-z-potriynymy-vyklykamy>.
12. Shostal, O. (2025). UN report: Millions of women in Ukraine need humanitarian assistance. <https://112.ua/en/dopovid-oon-miljoni-zinok-v-ukraini-potrebuut-gumanitarnoi-dopomogi-55340>.
13. United Nations. (2025). Ukraine: Three years of war reverses progress for women and girls. <https://news.un.org/en/story/2025/02/1160291>.

